

Ortaöğretim Öğrencilerin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi: Adana İli**Karaisalı İlçesi Örneği¹****Abdulkadir Yeşilkuş²**

DOI 10.5281/zenodo.8255961

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, taşımali eğitim uygulaması kapsamında ortaöğretim öğrencilerinin taşımali eğitim hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden var olan durumu tespit etmeyi amaçlayan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitimi-öğretim yılında Karaisalı ilçesinde taşımali eğitimle öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden yetmiş iki öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, öğrenciler taşımali eğitimin kendileri için yararlı olduğunu ve taşımali eğitimden genel anlamda memnun olduklarını belirtmişlerdir. Taşıma merkezi okulun fiziki eksikleri olsa da öğrencilerin genelini okulu yeterli bulduğu görülmektedir. Taşıma merkezi okulda yemek hizmetinin olduğunu ve verilen yemeklerin kalitesi açısından öğrencilerin verilen yemeklerin kalitesinden memnun oldukları araştırmadan elde edilen sonuçlar arasındadır. Öğrenciler, taşıma servis araçlarının zaman yönetiminin iyi olduğunu, servis yüzünden derse geç kalma gibi sorunlarla karşılaşmadıklarını ayrıca servis araçlarının rahat ve güvenli olduğunu, öğrencilerin servis içerisinde birbirlerine yardımcı olduklarını ve servis şoförlerinin kendilerine karşı iyi davrandıklarını ifade etmişlerdir. Taşımali eğitime tabi öğrencilerin görüşleri doğrultusunda, özellikle taşımali eğitime tabi öğrencilerin sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarının sağlanması hususunda zaman, mekân vb. olanaklar sağlanmalıdır. Taşıma merkezindeki okulların tamamında daimî rehber öğretmen bulunmalıdır. Ayrıca öğrencilerin güvenliği için taşıma hizmeti veren servis şoförlerinin psikolojik ve fizyolojik sağlık durumlarının belli aralıklarla alan uzmanlarınca kontrol edilmesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: taşımali eğitim, mesleki ve teknik Anadolu lisesi, ortaöğretim öğrencileri

Investigation of Secondary Education Students' Views on Transported Education: The Case of Adana Province Karaisalı District**Abstract**

The main purpose of this research is to determine the views of secondary education students subject to transported education about transported education. In this study, descriptive scanning model, which aims to determine the existing situation from quantitative research methods, was used. The sample of the study consists of seventy-two students who studied at Karaisalı in the academic year 2019-2020 and accepted to participate in research. In the study, a questionnaire form created by the researcher was used as a data collection tool. As a result of the research, students stated that transported education is beneficial for them, and they are generally satisfied with transported education. Although the transportation center has physical deficiencies of school, it is seen that the students find the school sufficient. The students stated that the transportation service vehicles are good in time management, they do not encounter problems such as being late for the class due to service, the service vehicles are comfortable and safe, the students help each other in the service and the service drivers behave well. According to students who are subject to transported education, opportunities, time, and place should be provided especially in terms of ensuring the participation of students subject to transported education in social-cultural and sports activities. All schools in the transport center must have permanent guidance teachers. Besides, results such as checking the psychological and physiological health status of service drivers, who provide transportation services for safety of students, are periodically checked by the field experts.

Keywords: transported education, vocational and technical Anatolian high school, secondary education students

¹ Çalışma, yazarın dönem projesinden üretilmiştir.

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ayesilkus21@gmail.com

Giriş

Toplu halde yaşamının söz konusu olduğu ortamlarda insanlar arasında daimî bir bilgi akışı vardır. Bu bilgi akışıyla birlikte etkileşimde bulunulan alanlar da kendini göstermektedir. Yıllardan beri bilgi akışının sistemli ve düzenli olarak aktarıldığı kurumlar eğitim kurumları olmuştur. Sosyal kurumların varoluşları toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeleri ile aynı doğrultudadır. Bu bağlamda eğitim ve öğretim kurumlarının varlıklarını devam ettirebilmeleri de diğer sosyal kurumlar gibi toplumun ihtiyaçlarına karşılık vermelerine bağlıdır. Bu nedenle üstlendikleri görevi yerine getiremeyen kurumlar ya kendilerini değiştirmek durumunda kalmışlar ya da yerlerini yeni kurumlara bırakmışlardır.

Günümüz dünyasında toplumlar eğitim kalitesini artırmak ve bu hizmeti daha etkili bir şekilde bireylere ulaştırmak adına pek çok uygulamayı hayata geçirmişlerdir. Özellikle okula erişimin zor olduğu bölgelerden öğrencilerin okulla buluşturulmasını amaçlayan taşınmalı eğitim uygulaması bunlardan biridir.

Eğitim, her bireyin ihtiyacı olan temel yaşam becerileri ile akademik bilgi ve donanıma sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Ülkemizde eğitimin zorunlu olması ve bununla birlikte nüfusun büyük yerleşim yerlerinde yoğunlaşması birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle kırsal kesimde yaşayan bireylerin eğitimi yasal olarak okul açılması yeterli sayıda öğrenci bulunmadığı için en yakın merkezde belirlenen taşıma merkezi okullarda yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan eğitim uygulamasına “taşınmalı eğitim” denmektedir. “Taşınmalı Eğitim, çeşitli nedenlerle birlikte okula erişimde sorunlar yaşayan ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulamadır” Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2019). Taşınmalı eğitim, ülke genelinde öğrencilerin mağdur olmamalarını ve her bireyin eşit şartlarda eğitim öğretim sürecine katılmalarını sağlayabilmek için geliştirilmiş bir sistemdir (Waller ve Barrentine, 2015). Taşınmalı eğitimin pilot uygulaması ülkemizde ilk kez 1989-1990 Eğitim Öğretim Yılı’nda yapılmıştır (Büyükkaragöz ve Şahin, 1995). Daha sonraki süreçte bu şekilde eğitimin gerek birey açısından gerekse devlet açısından avantajları görülen uygulama diğer illere de yayılmıştır. Ülkemizde özellikle eğitimin zorunlu olarak sekiz yıla uzatılması ve daha sonraki süreçte ilköğretim (4) + ortaokul (4) + lise (4) şeklinde üç kademe olarak uygulamaya konulması ile yaygınlık artmıştır (Öztürk, 2001). Resmî Gazete (2014) yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği” çerçevesinde bu eğitimin amacı, kapsamı ve uygulama basamakları ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bu yönetmeliğe göre; “Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî kurumlara taşıma yoluyla eğitime erişimlerini sağlamak” amaçlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı verilerine göre (2019); Taşınmalı Eğitim kapsamında 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Ortaöğretim öğrencilerinin 220.056 (%52,32)’si erkek ve 200.511 (%47,68)’si kız öğrencidir. İller bazında veriler incelendiğinde; Konya (203 taşıma merkezi ve 12.917 öğrenci) ile ilk sırada göze çarpmaktadır. Bu veriler bize kırsal kesimin ve dağınık yerleşimin taşınmalı eğitim ihtiyacını arttırdığını göstermektedir. Dört yüz yirmi bini aşkın öğrencinin buldukları yerleşim yerinden taşıma yoluyla eğitim yaşamlarına destek olmak amacıyla taşıma merkezi okullara götürülmesi ve yemek ihtiyacı elbette bir maliyet gerektirmektedir.

Taşınmalı eğitim uygulama basamaklarına bakıldığında ilk yapılacak işin, taşınması yapılacak olan yerleşim birimlerini belirlemek olduğu görülmektedir. Daha sonra eğitimi uygulayacak olan okullar belirlenir. Taşınmalı eğitim yapılacak olan yöreler ve taşınmalı eğitimi yapacak olan

okullar, il milli eğitim müdürlüğünün teklifi ve valilik onayı ile belirlenmektedir. Taşıma merkezi okullardaki sınıf dağılımları farklı köy ve beldelerden gelen öğrenciler, adil dağılım sağlanarak yapılması ve öğrencilerin uyumu için gerekli rehberliğin yapılması da önem taşımaktadır (Kutluay, 2016) Bir başka konu ise taşımali eğitim kapsamında verilen öğle yemeğidir. Millî Eğitim Bakanlığınca sunulan yemek hizmeti için ihale usulü ile yemek şirketlerine yönetmelik kurallarına göre ihale edilmektedir. Okullarda yemekhane ayarlanır ve aylık olarak menüler ilan edilir. Öğrencilere öğle yemeği saatlerinde sıcak yemek tabldot usulü ile dağıtılır. Yemek numuneleri ilgili personel tarafından alınıp belirli sürelerde muhafaza edilmektedir. Taşımali eğitim kapsamında dikkat edilmesi gerekli başka bir konu da servis araçlarıdır. Servis araçları da yemek ihalesi gibi yönetmeliğe uygun olarak planlama komisyonu tarafından güzergâh ve taşınacak öğrenci bilgileri her yıl belirlenen takvim çerçevesinde planlanmaktadır. Servis araçlarının kontrolü ise ilgili okul müdürlüklerince her ay takip edilmektedir. Öğrenciler hem okula bırakılırken hem de ayrılırken nöbetçi öğretmenler tarafından sayılıp ilgili çizelgelere işlenmekte ve servis şoförü ile nöbetçi öğretmenler tarafından imzalanmaktadır. Öğrenci velileri ile geldikleri köyün muhtarı ve servis şoförlerinin iletişim bilgileri kayıt altında olup herhangi bir durumda bilgi alışverişi açısından önem taşımaktadır Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2018).

Taşımali eğitim sistemine yönelik alan yazında birçok çalışma mevcut olmakla beraber bu çalışmaların ekseriyeti taşımali eğitim okullarındaki idareci ve öğretmenlerin görüşlerine dayanmaktadır. Ne var ki taşımali eğitimi bizatihi yaşayan öğrencilerin görüşlerine doğrudan yer veren çalışma azdır. Bu çalışma taşımali eğitimi bilfiil yaşayan öğrencilerin görüşlerine yer vermesi bakımından önemlidir.

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde taşımali eğitimde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin taşımali eğitime bakış açılarını belirlemek üzere araştırmanın; modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizi açıklamalarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Taşımali eğitim uygulamasını betimlemeyi amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma deseni kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bu evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir. Çoğu araştırmalarda hem tekil hem de ilişkisel taramalara olanak verecek düzenlemelere gidilir (Karasar, 2005). Betimsel araştırma modeli bir durumun belirlenmesinde kullanılan, neden sonuç ilişkisinden bağımsız bir desendir (Büyüköztürk vd., 2008; Fraenkel vd., 2011).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitim öğretim yılında Adana ili Karaisalı ilçesi sınırlarındaki taşımali ortaöğretim uygulaması yapılan Karaisalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden taşımali eğitime tabi yetmiş iki öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ilişkin verilerin toplanması anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada önce alanyazın taraması yapılmıştır. Sonra alanyazındaki anketlerden de yararlanarak bir madde havuzu oluşturulmuştur. (Ağırkaya, 2010; Nural ve Uçak, 2010; Özgün, 2007), Anketin geçerliği konusunda uzman görüşlerine başvurulmuş ve bazı maddeler anketten çıkarılmıştır. Bu aşamada hazırlanan veri toplama araçlarının geçerliği için eğitim

bilimleri alanında uzman bir öğretim üyesinin ve Karaisalı Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalışan taşımali eğitimden sorumlu şube müdürünün görüşleri alınmıştır. Bu alınan görüşler ve alanyazın taraması sonuçlarına göre anket maddeleri öğrencilere uygulanmıştır. Böylece öğrencilerin taşımali eğitim ile ilgili görüşlerini almak üzere araştırma kapsamında üç bölümlü anket formu son hale getirilmiştir. Anketin birinci bölümünde demografik bilgiler, ikinci bölümünde taşımali eğitim konusu ile ilgili 28 madde; üçüncü bölümünde ise öğrencilerin görüş ve düşüncelerini almak için iki adet açık uçlu soru yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2019-2020 eğitim- öğretim yılı bahar döneminde toplamıştır. Nicel araştırma verilerinin toplanmasında çalışma grubuna alınan taşıma merkezi okulda öğrenim gören taşımali eğitim ile eğitimine devam eden öğrencilere araştırmanın yöntem ve uygulama aşamaları araştırmacılar tarafından anket formu kullanarak verilerin toplanması için uygun saatler belirlenmiştir. Belirlenen zaman dilimlerinde gönüllülük esasına ve öğrenci velilerinden izin alınarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerden elde edilen tüm veriler betimsel analiz yöntemi uygulanarak değerlendirilmiştir (yüzde ve Frekans). Katılımcıların görüşlerine göre elde edilen veriler görüşmeci kodlara göre gruplandırılmış ve kodlayıcılar arası kappa katsayısı incelenmiştir. Taşımali ortaöğretim Uygulaması Öğrenci Anketi cevapların kullanılmasında üçlü derecelendirme kullanılmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen bulgular SPSS 22.00 paket programından yararlanılarak istatistiksel çözümlene işleme tabi tutularak; frekans ve yüzde analizi yapılarak ortaya konulmuştur. Anket formunun üçüncü bölümünde yer alan açık uçlu sorulardan alınan yanıtlar birbirine benzeyen kavramlar bir araya getirilerek içerik analizine göre gruplandırılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılarla ilgili demografik bilgiler şu şekildedir.

Tablo 1. Öğrenci cinsiyet oranı

Cinsiyet	f	%
Erkek Öğrenci	50	68,50
Kız Öğrenci	22	31,50
Toplam	72	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %31,50'si kız, % 68,50'si erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Sınıflar bazında form uygulanan öğrenci oranı

Sınıf	f	%
9. Sınıf	44	61,64
10. Sınıf	18	24,66
11. Sınıf	5	6,85
12. Sınıf	5	6,85
Toplam	72	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden %61,64'ü 9. Sınıf, %24,66'ü 10. Sınıf, %6,85'ü 11. Sınıf ve %6,85'ü de 12. Sınıf olmak üzere toplam 72 öğrenciden oluşmuştur.

Tablo 3. Uygulamaya katılan öğrencilerin baba mesleği oranı

Baba Mesleği	f	%
Çiftçi	42	58,90
Serbest Meslek	10	13,70
Devlet Memuru	1	1,37
Esnaf	5	6,85
Apartman görevlisi	1	1,37
Devlet işçisi	1	1,37
Emekli	1	1,37
Geçici İşçi	1	1,37
İşsiz	1	1,37
Mağdur	1	1,37
Mevsimlik İşçi	1	1,37
Meyhane Sahibi	1	1,37
Orman İşletmesinde Geçici İşçi	1	1,37
Orman İşletmesinde Yangın Söndürme	1	1,37
Şantiye Şefi	1	1,37
Temizlik Personeli	1	1,37
Boş Bırakılan	2	2,74
Toplam	72	100

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden 42 öğrenci babalarının mesleğini Çiftçi, 10 öğrenci Serbest Meslek sahibi, 5 öğrenci Esnaf, 13 öğrenci farklı mesleklerden olduğunu ve 2 öğrencide yanıt vermemiştir.

Tablo 4. Uygulamaya katılan öğrencilerin anne meslek oranı

Annenizin Mesleği	f	%
Ev Hanımı	69	95,89
Esnaf	1	1,37
Çiftçi	1	1,37
Bakıcı	1	1,37
Toplam	72	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden % 95,89'un annelerinin mesleğini Ev Hanımı, % 1,37'si Çiftçi, % 1,37'si Esnaf ve % 1,37'si Bakıcı yanıt vermiştir.

Tablo 5. Öğrencinin yaşadığı yerleşim birimi ile okul arasındaki uzaklık

Taşıma Merkezine Uzaklığınız (km)	f	%
1-3 km	5	6,85
3-5 km	4	5,48
5-7 km	4	5,48
10 km üzeri	59	82,19
Toplam	72	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden % 82,19'u 10 km üzeri, % 6,85'i 1 – 3 km, % 5,48'i 3 – 5 km ve % 5,48'i de 5 – 7 km yanıt vermiştir.

Tablo 6. Taşımali eğitimde öğrenim görme süreci

Taşımali eğitimin hangi sınıftan itibaren görüldüğü	f	%
8. Sınıf	38	52,8
9. Sınıf	34	47,2
Toplam	72	100

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden % 52,80'i 8. sınıftan itibaren ve % 47,20'si de 9. sınıftan itibaren taşımali olarak eğitim gördüğünü beyan etmiştir.

Taşımali Eğitime Ait Öğrenci Görüşleri

Bu bölümde öğrencilere taşımali eğitim ile ilgili ifadeler kullanılmış olup kullanılan cümleler ve elde edilen bulgular şunlardır:

Tablo 7. Taşımali Eğitime Ait Öğrenci Görüşleri

Sıra No		Evet		Hayır		Kararsızım	
		f	%	f	%	f	%
1	Taşımali eğitimin faydalı olduğunu düşünüyorum.	69	94,52	1	1,37	3	4,11
2	Taşıma merkezi okul (derslik, donatım, araç-gereç, laboratuvar, ışık, yönünden) yeterlidir.	61	83,56	6	8,22	6	8,22
3	Taşıma merkezi okul da öğretmen sayısı yeterlidir.	70	95,89	1	1,37	2	2,74
4	Taşıma araçları (minibüs, otobüs, vs.) iç donanım açısından (ısınma, havalandırma, koltuk sayısı, söndürme cihazları, pencerelerin sabitliği, vb..) yeterlidir.	51	69,86	10	13,70	12	16,44
5	Taşıma araçları, yerine getirdiği hizmetin ve sorumluluklarının bilincindedir.	56	76,71	11	15,07	6	8,22
6	Taşıma araçları, temiz, bakımlı ve yerine getirdiği hizmete uygun kılık ve kıyafet giymektedir.	53	73,61	11	15,28	8	11,11
7	Taşıma araçları, öğrenciler dışında kişiler almaktadır.	19	26,03	51	69,86	3	4,11
8	Taşıma araçlarına güveniyorum.	56	76,71	7	9,59	10	13,70
9	Öğrenci taşıyan servislerin ısıtma sistemi ve kapasitesi yeterlidir.	63	86,30	8	10,96	2	2,74
10	Taşıma aracı rahat değildir.	52	71,23	17	23,29	4	5,48
11	Taşıma araçlarının öğrencilerle iletişimi olumludur.	62	84,93	5	6,85	6	8,22

12	Taşıma aracında büyük öğrenciler küçük öğrencilere müdahale eder.	16	21,92	54	73,97	3	4,11
13	Taşıt sürücüsü arabada sigara içmesi beni rahatsız eder.	1	1,37	70	95,89	2	2,74
14	Taşıma aracı kışın soğuk, havanın sıcak olduğu zamanlarda çok sıcak olur.	22	30,14	43	58,90	8	10,96
15	Taşıma aracında yüksek seste müzikler dinleniyor rahatsız olurum.	12	16,44	60	82,19	1	1,37
16	Taşıma araçlarında Emniyet kemeri var ve kullanırım.	57	78,08	12	16,44	4	5,48
17	Taşıma araçları temizdir.	60	82,19	8	10,96	5	6,85
18	Taşıma aracımız trafik kurallarına uymuyor.	16	21,92	54	73,97	3	4,11
19	İlk derse yetişemediğimiz zaman olur.	10	13,70	60	82,19	3	4,11
20	Okula, servis beni almadığı için gelemediğim günler olur.	10	13,89	62	86,11	--	0,00
21	Okuldayken ailemi özlerim.	9	12,33	56	76,71	8	10,96
22	Okulda yaşadığımız problemler hemen çözülür.	57	78,08	6	8,22	10	13,70
23	Okulda, taşınan öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yer bulunmaktadır.	70	95,89	2	2,74	1	1,37
24	Okulda çıkan yemekleri beğeniyorum.	62	84,93	5	6,85	6	8,22
25	Ailem okuldaki durumumla yeterince ilgilenir.	65	91,56	3	4,22	3	4,22
26	Okulda verilen yemekle doyarım.	63	86,30	5	6,85	5	6,85
27	Beslenme ihtiyacı yeterli şekilde karşılanıyor.	68	93,15	3	4,11	2	2,74
28	Okul dışında bizi rahatsız edenler var.	1	1,37	69	94,52	3	4,11

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin taşımalı eğitimin kendileri için yararlı olduğunu ve taşımalı eğitimden genel anlamda memnun olduklarını belirtmişlerdir. Taşıma merkezi okulun fiziki eksikleri olsa da öğrencilerin genelinin okulu yeterli bulduğu görülmektedir. Taşıma merkezi okulda yemek hizmetinin olduğunu ve verilen yemeklerin kalitesi açısından öğrencilerin verilen yemeklerin kalitesinden memnun oldukları araştırmadan elde edilen sonuçlar arasındadır. Öğrenciler, taşıma servis araçlarının zaman yönetiminin iyi olduğunu, servis yüzünden derse geç kalma gibi sorunlarla karşılaşmadıklarını ayrıca servis araçlarının rahat ve güvenli olduğunu, öğrencilerin servis içerisinde birbirlerine yardımcı olduklarını ve servis şoförlerin kendilerine karşı iyi davrandıklarını ifade etmişlerdir.

Bölüm 3 kapsamında ikinci bölümde öğrencilerin görüşlerinin daha geniş çerçevede alınacağı iki soru sorulmuştur. İlk soru; taşımali ortaöğretim uygulamasında yaşadıkları güçlükler ve bu güçlüklerin nasıl giderileceği hakkında görüşleri istenmiştir. Bu konuda öğrencilerin yaşadıkları güçlükler:

Tablo 8. Taşımali ortaöğretim uygulamasında yaşadıkları güçlükler ve bu güçlüklerin nasıl giderileceği hakkında görüşleri

Sıra No	Taşımali ortaöğretim uygulamasında yaşadıkları güçlükler ve bu güçlüklerin nasıl giderileceği hakkında görüşleri	f	%
1	Hayır	26	35,61
2	Ev ile durak arasında mesafe uzundur. Servis eve kadar çıksın.	1	1,37
3	Emniyet kemeri var fakat kemeri takılacak yerler arızalı.	1	1,37
4	Taşıtlar iyi değil	1	1,37
5	Öğrenciyi rahatsız eden nedenleri idareye bildirmesi taktirde idarenin bu konu ile alakadar olması.	1	1,37
6	Sabahları kalktığımda servise giderken üşüyorum	1	1,37
7	Şoförümüz okul servisini çok hızlı kullanmaktadır. Birçok kez uyarılmasına rağmen uyarıları dikkate almayıp bizim yaşamımızı tehlikeye atmaktadır. Bu konudan ailemiz de şikâyetçidir. Şoförün değiştirilmesini istiyorum.	1	1,37
8	Daha geç evden çıkılması	1	1,37
9	Büyüklerimle paylaşarak.	4	5,48
10	Evim servis güzergâhına uygun değil	1	1,37
11	Okul servisi yaz ayların da kliması yok çok sıcak oluyor. Asıl önemli konu ise servis şoförünün beni beklemeden gitmesi nesini ile toplam da 1,5 gün devamsızlığımın olması.	1	1,37
12	Biraz zor oldu ama okumak için devam ediyorum	1	1,37
13	Gerekli cevapları formda belirttim.	2	2,74
14	Geç kalktığımız günler oluyor onun içinde erken uyumalıyız	1	1,37
15	Okulun son haftaları okula gitmememiz için taşıt sürücüsü tarafından baskı görmekteyiz.	1	1,37
16	Taşımali eğitim ve devletimizden memnunum	2	2,74
17	Yanıt vermeyen	26	36,99
TOPLAM		72	100

Öğrencilerin yaşadıkları güçlükler yukarda sıralanmakla birlikte öğrencilerin bu sorunlara çözüm sunma konusunda pek istekli olmadıkları gözlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin geneli bu konuda güçlük yaşamadıklarını beyan etmişlerdir.

Bölüm 3 kapsamında ikinci soru; 'Dersler dışında ilgilenmek istediğiniz bir faaliyet var mı? (Voleybol, Futsal, Tiyatro vb.)' sorusudur. Bu konuya öğrencilerin cevapları;

Tablo 9. Dersler dışında ilgilenmek istediğiniz bir faaliyet var mı? (Voleybol, Futsal, Tiyatro vb.)

Sıra No	Dersler dışında ilgilenmek istediğiniz bir faaliyet var mı? (Voleybol, Futsal, Tiyatro vb.)	F	%
1	Futsal	10	13,70
2	Hayır	23	32,88
3	Tiyatro	4	5,47
4	Dersler yeterli	3	4,11
5	Laboratuvar çalışmaları	2	2,74
6	Buz pateni-Normal paten	1	1,37
7	Bisiklet sürmek	1	1,37
8	Şiir okuma	1	1,37
9	Yüzme	1	1,37
10	Futbol	6	8,22
11	Voleybol	3	4,11
12	Yanıt vermeyen	17	23,29
13	Toplam	72	100

Cevaplar incelendiğinde öğrencilerin okula bakış açısının farklı olduğu gözlenmektedir. Çünkü öğrenci okulu, eğitim-öğretim ve etkinlik yuvası olarak görmektedir. Dersler dışında ilgilenmek istediğiniz bir faaliyet var mı? (Voleybol, Futsal, Tiyatro vb.) sorusuna 10 öğrenci Futsal etkinliğinin olmasını, 23 öğrenci ders dışında ilgilenmek istedikleri bir faaliyet olmadığını, 4 öğrenci Tiyatro etkinliğinin olmasını, 3 öğrenci derslerin yeterli olduğunu, 2 öğrencinin Laboratuvar çalışmalarının olmasını ve 17 öğrencide yanıt vermemiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin taşınmalı eğitime ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Taşıma merkezi okulun fiziki anlamda eksiklikleri olsa da genel olarak yeterli olduğu görüşü mevcuttur.
2. Öğrenciler okul açısından değerlendirme yaparak öğretmen eksikliğinin olmadığını ifade etmişler.
3. Taşıma araçlardan memnun olduklarını, taşıma yapan şoförlerin davranış ve tutumlarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
4. Okulda yemek hizmetinin mevcut olduğu; yemek kalitesi açısından öğrenciler memnun olduklarını belirtmişlerdir.
5. Taşıma araç donanım ve konforu konusunda yeterli olduğu görüşü mevcuttur.
6. Taşınmalı eğitim kapsamında derse – okula- geç kalma durumlarının olmadığı konusunda bütün öğrenciler hemfikirdir.
7. Taşıma aracı içerisinde öğrencilerin birbirlerini kontrol ettiklerini ifade etmişlerdir.
9. Okulda problemlerin çözüldüğü görüşü genel fikir olarak ortaya çıkmıştır.
10. Öğrenciler ailelerinin kendileriyle ilgilendiklerini beyan etmişlerdir.

Taşınmalı ilköğretim uygulaması ülkemizde okullaşma oranının artırılmasında, özellikle kısıtlı imkânlarla sahip öğrencilerin eğitim fırsat eşitliğinden faydalanabilmelerinde planlama açısından çok önemli bir konuma sahiptir. Ülkemizde her yöre aynı özelliklere sahip değildir. Yerleşim birimlerinin oluşmasında sosyal, kültürel ve coğrafi olarak pek çok farklı etmen etkili olmaktadır. Dolayısıyla dağınık bir yerleşim yapısının olduğu her yere okul açmak ekonomik de

değildir verimli de değildir. Öğrencilerin belli merkezlerde toplanarak eğitim öğretim faaliyetlerine katılmalarını sağlamak daha ekonomiktir (Tuzcu, 2014).

Alanyazın incelendiğinde Receptoğlu (2009), Ağırkaya (2010) ve Güler (2019) tarafından yapılmış benzer araştırmalarda aşağıdaki sonuçlar bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile belirtilen çalışmalarda elde edilen sonuçlar birbirlerini desteklemektedir.

Taşımali eğitim gerekli olup olmadığına ilişkin yönetici, öğretmen ve öğrencilerin en çok vurguladıkları, taşımali eğitimin gerekli olduğudur. Taşımali eğitimin, bağımsız sınıflarda eğitim alma olanağı sağladığı belirtilmiş, çok az sayıda da olsa taşımali eğitimin olmamasını düşünen yönetici, öğretmen ve öğrenci de bulunmaktadır. Taşdemir (2010) tarafından yapılan çalışmada da taşımali eğitimin gerekli olduğu, fırsat ve olanak eşitliğini sağlamaya yönelik önemli bir adım olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir deyişle, bu araştırmanın sonucu ile Taşdemir araştırmasının sonucu birbirine benzerdir.

Taşımali eğitim ulaşım hizmetlerinde yaşanan sorunların başında, araçların eski olması ve araç sürücülerinin bilinçsiz olması gelmektedir. Herhangi bir sorun görmeyenler de vardır. Araçların eski olması ve sürücülerin bilinçsiz olması, Ülker (2009); Şimşek ve Büyükkıdık (2017) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Sorunların halen sürüyor olması, açık artırma (ihale) sürecinde bu durumların göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir.

Taşımali eğitimde ulaşım sürecinde yaşanan sorunlarla ilgili çözüm önerilerinde, en fazla dile getirilen çözüm önerisi “araçlar uygun ve bakımlı olmalıdır” şeklindedir. Bunun yanında denetimlerin artırılması ve taşımali eğitimden vazgeçilmesi ve sürücülerin eğitilmesi önerileri de ileri sürülmüştür. Araştırma bulgularından “taşımali eğitimden vazgeçilmesi” gerektiği yönündeki öneri, Yalçın (2006) tarafından yapılan çalışmada da dile getirilmiştir. Eğitimde fırsat ve kalitenin ne ölçüde sağlandığının ortaya konulması gerektiği ve buna göre durumun değerlendirilmesi gerektiği bulgusuyla örtüşmektedir. Ayrıca sürücülerin eğitilmesi konusunda benzer bulgu ve önerilerin Çelik (2019) çalışmasında da vurgulandığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, farklı zamanlarda ve farklı illerde yapılan araştırmaların sonuçları benzerlik taşımaktadır.

Taşımali eğitimde öğle yemeklerinde yaşanan sorunların başında “yemeklerin çocuklar tarafından çok beğenilmemesi, az ve kalitesiz olması” gelmektedir. Yemekhane ve sunum sorunlarının da yaşandığı görülebilmektedir. Oysa Taşdemir (2010) tarafından yapılan çalışmada, yemek ve yemekhane hizmetlerinin yeterli olduğu ortaya konulmuştur. Diğer bir deyişle, bu araştırmanın sonucu ile Taşdemir tarafından yapılan araştırmanın sonucu, birbirinden farklıdır.

Taşımali eğitimde öğle yemeklerinde yaşanan sorunların çözümlerine ilişkin önerilerin başında “yemek menülerinde öğrencilerin görüşlerinin alınması” gelirken, bunu yemek ve sunum kalitesinin artırılması ile denetim ve düzenin sağlanması önerileri izlemiştir.

Taşımali eğitimde taşıma merkezi okul kaynaklı sorunların başında fiziki, donanım, donatım ve araç gereç yetersizlikleri gelirken bunu araçların erken-geç gelip gitmeleri izlemiştir. Uslu (2017) çalışmasında belirttiği gibi taşıma merkezi okulların fiziki ve donanımlarının yetersiz olduğu bulgusuyla benzerlik gösteren araştırma bulgularının Şimşek ve Büyükkıdık (2017) çalışması bulgularıyla da benzerlikler göstermektedir. Bu durum ayrıca taşınan öğrenci ve velilerinin taşımali eğitime bakışlarında da olumsuzluklara neden olmaktadır.

Taşımali eğitimde taşıma merkezi okullardan kaynaklı sorunların çözüm önerilerinin başında taşıma merkezi okullar fiziki, donatım ve personel olarak güçlendirilmeli önerisi gelmektedir. Bunu taşımali öğrencilere daha konforlu ulaşım olanağı sağlanmalı, taşıma merkezi okullara

ayrı ödenek gönderilmeli, paydaşlar arası iş birlikleri arttırılmalı ve taşınan öğrenciler uyum eğitimine alınmalı önerileri izlemiştir.

Örneklem alınarak yapılan uygulama yapılan okulda değişik yerleşim alanlarından öğrenciler öğrenim görmektedir. Bu öğrenciler aynı coğrafi alanda farklı yerlerde yaşamalarına rağmen, okulda iletişim kurmakta ve sosyalleşmektedir. Bu öğrencilerden bazılarının buldukları çevrede akranı dahi bulunmamaktadır.

Öneriler

Taşınmalı eğitimin işlevsel olması, fırsat ve olanak eşitliğini sağlaması bakımından şu çalışmalar yapılabilir:

1. Kapatılan okul binaları Halk Eğitimi Merkezlerine tahsis edilerek burada yöresel el dokumaları, Nakış, Giyim Üretim teknikleri ve okuma yazma bilmeyen vatandaşlar için okur-yazar kursları vb. etkinliklerde kullanılması tekrar açılması sağlanabilir.
2. Taşınmalı eğitim uygulaması devam etmelidir.
3. Öğrencilerin yemeklerini güven içerisinde yemeleri için bir gıda uzmanının yemeklerin yapıldığı ortamlardan, kullanılan malzemeye kadar her şeyi yerinde incelemesi sağlanmalıdır.
4. Taşınmalı eğitimin uygulandığı merkez okulların tamamına kadrolu rehber öğretmeni verilmelidir.
5. Taşınmalı okullarda görev yapan öğretmenler ve öğrenciler İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne periyodik olarak ziyaret edilmeli yaşanan güçlükler hakkında ilk kaynaktan bilgi alınmalıdır.
6. Taşıma merkezi olan okullarda öğrencilerin sosyokültürel aktiviteleri ve spor faaliyetleri için alanlar oluşturulmalı ve bu alanlar öğrencilerin kullanımına açılmalıdır.

Referans

- Ağırkaya, A. (2010). Taşınmalı eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Büyükkaragöz, S., & Şahin, H. (1995). Taşınmalı ilköğretim uygulamaları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 19(96), 38-50.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çelik, F. (2019). Taşınmalı eğitim veren ilkokullarda ve ortaokullarda risk ve risk yönetimi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2011). *How to design and evaluate research in education (8. Edt.)*. Mcgrawhill, Inc.
- Güler, K. (2019). Kırsalda yaşayan öğrencilerin taşınmalı eğitime bakışı. [Yayımlanmamış Dönem Projesi]. Ahmet Yesevi Üniversitesi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.
- Kutluay H. (2016). Eğitim, taşınmalı eğitim nedir? <https://www.makaleler.com/tasimali-egitim-nedir>. Erişim tarihi: [17.03.2022].
- Lichtman, M. (2013). *Qualitative research in Education: A user's guide*. Sage publications.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018, Mayıs 30). Milli eğitim bakanlığı, destek hizmetleri genel müdürlüğü, okul servis araçlarının çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar, <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1959.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). Milli eğitim bakanlığı istatistikleri, örgün eğitim 2018'19. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2018_2019.pdf
- Nural, E., & Uçak, O. (2010). *İlköğretimde taşınmalı eğitim uygulaması ve karşılaşılan sorunlar (Rize ili örneği)*. V. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı. Nobel Yayınları.
- Özgün, A. (2007). İstanbul'da taşınmalı eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Öztürk, H. (2001). *Belçika'da ve Türkiye'de zorunlu eğitim*. Nobel Dağıtım.
- Recepoğlu, E. (2009). Taşınmalı ilköğretim uygulaması ve karşılaşılan sorunlar: Kastamonu ili örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 427-444.
- Şimşek, A., & Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve öğrenci görüşleriyle taşınmalı eğitim uygulaması değerlendirilmesi: Bozova ilçesi örneği. *İlköğretim Online*, 16(1), 15-34.
- Taşdemir, M. (2010). Taşınmalı eğitime ilişkin veli görüşleri; sorunlar ve öneriler (Şile ilçesi örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Uslu, Ö. (2017). İlköğretimde taşınmalı eğitim uygulaması. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Ülker, Y. (2009). Taşınmalı ilköğretim uygulamasının genel durumu ve değerlendirilmesi (Muğla ili örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Waller, R., & Barrentine, S. J. (2015). Rural elementary teachers and place-based connections to text during reading instruction. *Journal of Research in Rural Education*, 30(7), 1-13.
- Yalçın, K. Y. (2006). Yerleşik ve taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi Kütahya ili örneği. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.